

Ved en ny lov av 1821 blev farens bidragsplikt noe utvidet, men dermed blev der en langvarig stans i utviklingen.

I 1880 årene begynte imidlertid en del av venstrepartiets fremste menn å forberede jordbunden for fremtidige reformer. De krevde en betydelig utvidelse av farens plikter og reiste også krav på, at barnet skulde ha arve- og navnerett etter ham. Herunder fikk de støtte fra kvinnesaks- og arbeiderinteressert hold. Også våre store diktere var i skrift og tale med på å bekjempe „dobbeltmoralen“.

Som resultat av bevegelsen fikk vi loven av 1892. Den utvidet farens bidragsplikt og skjerpet tvangsinn drivelsen. *Moren* fikk herved i forhold til faren en noe gunstigere stilling enn før. Naturligvis kom dette også det uekte barn til gode, for så vidt bidragene blev anvendt til beste for det. Men *barnet* stod rettslig sett utenfor det hele oppgjør. Det hadde ikke noe selvstendig rettskrav overfor faren. Det viste sig best deri, at det var helt overlatt morens bestemmelse, om hun vilde opgi faren og begjære resolusjon mot ham, eller ikke.

Arbeidet for reformer stanset imidlertid ikke med loven av 1892. Venstres menn — deriblandt særlig stortingsmann *Castberg* — fortsatte kampen for å skjerpe farens ansvar, således at der kunde bli like ansvar og like plikter for mann som for kvinne. Kravet blev fremdeles kraftig støttet av kvinne-emancipasjonen (*Gina Krog, Katti Anker Møller, Alette Schreiner m. fl.*) og arbeiderbevegelsen (*Magnus Nilssen, Fernanda Nissen, Martha Tynæs m. fl.*). Men også en ny bevegelse kom til og skjov på. Det er den, som har gitt vårt århundre navn av „Barnets århundre“. Den er uberørt av kjønnskamp og klassekamp og preges helt av hensynet til barnet: alle barn må få en god start i livet, intet barn skal lide for foreldrenes skyld.

Disse strømninger kom til gjennombrudd i 1909. Da fremsatte Gunnar Knudsens venstre regjering — med *Castberg* som chef for Justisdepartementet — en proposisjon som gav Varsel om, at radikale forandringer var forestående. Den vendte ikke alene farens ansikt mot moren. Men den stilte også begge foreldre på like linje overfor barnet. Den brøt med det gamle syn, at farens ansvar skulde være oppgjort derved at han gav moren et pengebidrag. Den la et dypere innhold i de utenekteskapelige kjønnsforbindelser og betonet overfor begge foreldre det store ansvar ved å sette barn i verden. Likesom *moren* hadde været nødt til å kjennes ved sitt barn utenfor ekteskap, således skulde også *faren* være forpliktet til å kjennes ved barnet, biologisk, etisk, økonomisk og sosialt.

Det ideale mål proposisjonen stilte sig, søkte den å nå ved forskjellige midler: For det første: farskapet skulde søkes konstateret for ethvert barn som kom til verden utenfor ekteskap. Derfor skulde moren senest 4 uker etter fødselen være forpliktet til å opgi faren.

„ „ annet: det var ikke som før det mulige, men det virkelige farskap som skulde søkes konstateret.

„ „ tredje: farens økonomiske bidragsplikt måtte utvides betydelig. Og endelig skulde barnet ha navne- og arverett etter faren.

Proposisjonen brøt også ny vei i en annen henseende. Tidligere hadde moren bare krav overfor *faren*; fik hun ikke bidrag av ham, hadde hun som andre trengende bare fattigkassen å ty til. Proposisjonen derimot gav henne rettskrav også overfor det *offentlige*. Hvis hun var i trang, skulde hun kunne kreve bidrag av kommunen i den nærmeste tid omkring fødselen. En sådan rett skulde også tilkomme de gifte kvinner som levte i samme forlatte stilling som de ugifte.

Proposisjonen kom ikke under behandling av Stortinget med det første. I 1912 fremsatte høireregjeringen Bratlie med professor *Stang* som chef for Justisdepartementet en proposisjon, som fulgte de *Castbergske* linjer et godt stykke på vei. Også den utvidet farens bidragsplikt og skjerpet tvangsinn drivelsen. Også den brøt med den eldre rett deri, at den påla moren under straff å opgi hvem faren var. Også den gav moren rett til å kreve bidrag av det offentlige i trangstilfelle. Men den tillat ikke barnet arve- og navnerett, og nøiet sig som følge derav bare med å efterspore det mulige — ikke det virkelige — farskap.

Stortingets Justiskomite avgav sin innstilling i slutten av 1914. Dens flertall tiltrådte i det vesentlige den *Castbergske*, mindretallet den *Stangske* proposisjon. Dermed blusset den offentlige diskusjon op. Barnelovene blev for et halvt års tid fremover det uopslitelige tema i hus og hjem, på gater og streder, i selskaper og forsamlinger. Avisene flommet over av innlegg for og mot — mest mot — flertallsinnstillingen. Der blev holdt